

ΜΑΘΗΜΑ/ΤΑΞΗ:	ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ :	15 / 11 / 2025

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

Το ψήφισμα της 5ης Μαΐου 1827, με το οποίο καλούνταν όλοι οι ορθόδοξοι «όσων αι πόλεις κατεστράφησαν, να προσέλθουν εις την Βουλήν να ζητήσουν τόπον και να εγείρουν νέας πόλεις», έδειχνε την τάση να επικρατήσει μία ευρύτερη αντίληψη για το προσφυγικό. Ωστόσο, οι επαναστατικές κυβερνήσεις δεν προχώρησαν στην υλοποίηση των αποφάσεών τους και δεν οργάνωσαν συνοικισμούς προσφύγων. Οι δυσμενέστερες συνθήκες κατά την Επανάσταση αλλά και οι κατά τόπους αντιδράσεις εμπόδισαν την εφαρμογή μέτρων για την επίλυση του προβλήματος.

ΘΕΜΑ Α2

1)Σ 2)Λ 3)Λ 4)Λ 5)Σ

ΘΕΜΑ Α3

1)ε 2)β 3)γ 4)δ 5)α

ΘΕΜΑ Β1

Στις Βόρειες Σποράδες (Σκιάθο, Σκόπελο, Σκύρο) και το Τρίκερι της Μαγνησίας κατέφυγαν αρχικά κάτοικοι της Θεσσαλομαγνησίας και της Κεντρικής Μακεδονίας, μετά την προέλαση των τουρκικών στρατευμάτων και την αποτυχία του επαναστατικού κινήματος στη Μαγνησία και τη Χαλκιδική (άνοιξη 1821). Το επόμενο έτος, μετά την καταστολή του κινήματος στον Όλυμπο, κατέφυγαν στις Σποράδες πολλοί αγωνιστές και οπλαρχηγοί από τη Μακεδονία και τον Όλυμπο. Μικρός αριθμός κατευθύνθηκε στη συνέχεια στις Κυκλάδες και κάποιοι μεμονωμένοι στη Στερεά Ελλάδα.

ΘΕΜΑ Β2

Αξίζει να δούμε αναλυτικότερα τη δημιουργία της Ερμούπολης στη Σύρο. Αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα ίδρυσης και εξέλιξης ενός αυτοτελούς και ακμαίου προσφυγικού συνοικισμού κατά τη διάρκεια της Επανάστασης, ο οποίος βασίστηκε στην πρωτοβουλία των οικιστών του, χωρίς κυβερνητική αρωγή. Η περιοχή, που το 1825 πήρε το όνομα Ερμούπολη από τους πρόσφυγες οικιστές της, άρχισε να συγκεντρώνει από το 1821 έως το 1824 Έλληνες πρόσφυγες απ' όλα τα μέρη της Ελλάδας: Μικρασιάτες, Ψαριανούς, Κρήτες και κυρίως Χίους. Η συμφόρηση που είχε επέλθει στα γειτονικά νησιά, η θέση του λιμανιού και η ουδέτερη στάση που τηρούσε το νησί στα πρώτα χρόνια της Επανάστασης προκάλεσαν την αθρόα προσέλευση. Οι ντόπιοι Συριανοί κατοικούσαν στην Άνω Σύρο, μακριά από την παραλία, στην οποία συγκεντρώθηκαν οι νεοφερμένοι. Σύντομα η αυξημένη προσέλευση προσφύγων προκάλεσε την επιφυλακτικότητα και, στη συνέχεια, τις αντιδράσεις των ντόπιων, κυρίως λόγω κτηματικών διαφορών. Τη διάσταση υποδαύλιζε επιπλέον η διαφορά δόγματος μεταξύ των καθολικών ντόπιων και των ορθόδοξων προσφύγων.

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Γ΄

Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες των χρόνων της Επανάστασης αντιμετώπισαν προβλήματα επιβίωσης, ιδιαίτερα οι Κυδωνιείς. Η ανάγκη εξασφάλισης των βασικών όρων ζωής, αλλά και η γεωγραφική διασπορά τους, φαίνεται ότι δεν τους άφηναν περιθώρια για να διεκδικήσουν αντιπροσώπευση στα πολιτικά και διοικητικά όργανα της επαναστατημένης Ελλάδας. Αυτή η κατάσταση επιβεβαιώνεται πλήρως από την επιστολή των προκρίτων της Ύδρας προς τους προκρίτους των άλλων νησιών (Α Παράθεμα). Συγκεκριμένα, εκφράζουν τη βαθιά τους λύπη για την τραγική κατάσταση στην οποία βρέθηκαν οι Κυδωνιείς και οι Μοσχονησιώτες χριστιανοί αδελφοί τους, όταν έφτασαν στο νησί τους. Αναφέρεται, επίσης, συμπληρωματικά ότι ο ελληνικός στόλος τους μετέφερε στο νησί της Ύδρας και ήταν περισσότεροι από είκοσι πέντε χιλιάδες άνθρωποι. Εκτός από τους σκοτωμένους, πολλοί ήταν βαριά τραυματισμένοι και τους παρέσχεσαν ιατρική φροντίδα. Τους υπόλοιπους τους έβγαλαν στη στεριά, για να ξεκουραστούν και να γνωρισθούν τα παιδιά με τις μητέρες τους και οι γυναίκες με τους άνδρες τους. Η εικόνα αυτή αλλά και η ένδειά τους φαίνεται έκδηλα και από το παράθεμα Β «Προσφυγικές μαρτυρίες από Κυδωνιάτες πρόσφυγες του 1922, Όταν οι αστοί έγιναν πρόσφυγες» της Άννας Παναγιωταρέα στο οποίο αναφέρεται πως πολλοί Κυδωνιείς κατέφυγαν και στην Αίγινα και υπέφεραν οικονομικώς διότι με τον καιρό, οι δημογέροντες της Αίγινας άρχισαν να ζητούν από τους πρόσφυγες να πληρώνουν φόρους. Η γραμματεία των Εσωτερικών, όμως, αποφάσισε να τους απαλλάξει από τη φορολογία, με το σκεπτικό ότι βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση, χωρίς περιουσία και ότι πρέπει να έχουν το δικαίωμα να ζήσουν χωρίς οικονομικές επιβαρύνσεις. Η προσφορά, πάντως, του μικρασιατικού στοιχείου στην πνευματική ζωή και στο λαϊκό πολιτισμό του νεότερου ελληνισμού υπήρξε σημαντική.

ΘΕΜΑ Δ

α) Μετά την καταστροφή της Χίου και τη μαζική μεταφορά των κατοίκων της στα Ψαρά, ανέκυψε πρόβλημα από το πλήθος των προσφύγων που κατέκλυσε το νησί. Οι Ψαριανοί έδειξαν και πάλι φροντίδα, παραχωρώντας στους Χίους πρόχειρα καταλύματα. Το αδιαχώρητο που δημιουργήθηκε αντιμετωπίστηκε, όπως και παλαιότερα, με τη μεταφορά μεγάλου αριθμού Χίων στις Κυκλάδες και την Πελοπόννησο. Γενικά, η διάθεση των Κυκλαδιτών απέναντί τους ήταν φιλική και οι Χίοι προσαρμόστηκαν εύκολα. Όσοι μεταφέρθηκαν στην Πελοπόννησο, βρέθηκαν στην πυρπολημένη Κόρινθο πεινασμένοι και χωρίς καμία περίθαλψη. Ανάλογες είναι οι πληροφορίες που αντλούμε από το Α παράθεμα του *Maxime Raybaud* στο οποίο όντως δηλώνεται η μεταφορά των Χίων προσφύγων στην περιοχή της Κορίνθου. Ειδικότερα τονίζεται η αντίθεση της πρότερης ζωής των γυναικών με την κατάστασή τους ως πρόσφυγες. Αυτές οι γυναίκες έφτασαν από την πολυτέλεια και την άνεση να ζητούν τη βοήθεια του κόσμου για να επιβιώσουν και να έχουν μια καθημερινότητα γεμάτη πόνο και στερήσεις. Κάποιες μάλιστα γεννούσαν έξω, χωρίς καμία φροντίδα, εκτεθειμένες στο κρύο και πάνω στα ταλαιπωρημένα χρυσοκέντητα ρούχα τους. Επίσης, μερικοί (Χίοι) αποβιβάστηκαν στον Πειραιά και από εκεί πήγαν στην Αθήνα.

β) Η κυβέρνηση έδειξε φροντίδα για όλους αυτούς: παραχώρησε χώρους στέγασης και καταλύματα και ανέλαβε τη δαπάνη της συντήρησης των απόρων, των χηρών και των ορφανών. Στη συνέχεια διαμοίρασε τους πρόσφυγες σε γύρω χωριά και κωμοπόλεις και ζήτησε από τους προκρίτους να τους φροντίζουν. Τα παραπάνω στοιχεία επιβεβαιώνονται και διαφωτίζονται και από τον Απ. Βακαλόπουλο στο έργο του «Προσπάθειες αποκατάστασης των Χίων προσφύγων», καθώς αναφέρουν ότι από την αρχή η κυβέρνηση προσπάθησε να παραχωρήσει σπίτια και καταλύματα στους πρόσφυγες. Με την απόφαση 1008 στις 20 Απριλίου 1822 ζητήθηκε από τον υπουργό Εσωτερικών να γίνει καταγραφή όλων όσων είχαν σωθεί από τη Χίο και είχαν σκορπιστεί σε διάφορα μέρη της χώρας. Έπρεπε να καταγραφούν ξεχωριστά τα ορφανά, οι χήρες και οι άντρες, και να σημειωθεί για τον καθένα το όνομα, το επάγγελμα και η οικογενειακή του

κατάσταση. Η απογραφή αυτή έπρεπε να σταλεί γρήγορα στην κυβέρνηση. Στο μεταξύ οι φτωχοί, οι χήρες και τα ορφανά έπρεπε να συντηρούνται με έξοδα του κράτους. Λίγες μέρες αργότερα, με την απόφαση 1072 στις 25 Απριλίου 1822, ο πρόεδρος της κυβέρνησης ζήτησε από τον ίδιο υπουργό να φροντίσει να μεταφερθούν οι πρόσφυγες σε κοντινές πόλεις και χωριά. Τέλος έδωσε εντολή στους τοπικούς άρχοντες να περιθάλψουν τους πρόσφυγες, γιατί στην Κόρινθο δεν υπήρχαν πια αρκετά διαθέσιμα σπίτια για να στεγαστούν.

Τα μέτρα περίθαλψης όμως ατόνησαν μέσα σ' ένα μήνα, γιατί έπρεπε η κυβέρνηση να εξοικονομήσει πόρους για την προετοιμασία της άμυνας, ενόψει της επικείμενης εκστρατείας του Δράμαλη.

